

A Korunk Bolyai-díja — 1981

1981-es februári, majd márciusi számunkban jelentettük be olvasóinknak, hogy „évente kiosztandó díjat létesítettünk, amellyel a legszínvonalasabb, a szocialista építés jelenlegi szakaszában leghasznosabb, könyv alakban megjelent magyar nyelvű tudományos, műszaki és ismeretterjesztő munkákat kívánjuk jutalmazni — évente kettőt. A díjak odaítélésénél igyekszünk tekintettel lenni az, illető munkák társadalmi fontosságára, művelődésünk egészében betöltött szerepükre, szövegük nyelvi igényességére, valamint arra, hogy a díjazás ténye erkölcsi ösztönzést jelentsen a szerzők számára további munkásságukban.“ Ugyancsak 1981-es márciusi számunkban közöltük azoknak a szakembereknek és szerkesztőknek a nevét, akiket a természettudományi és műszaki, illetve a társadalomtudományi műveket elbíráló két, 11—11 tagú zsűribe meghívtunk.

Itt az ideje megmondanunk, hogy a díj létesítésének gondolata a 80-as évek legelejétől kezdve mintegy „a levegőben volt“: szóban, sőt írásban is többen fogalmazták meg azt az igényt, hogy a romániai magyar tudományos közírást övező — s teljesítményei színvonalával együtt növekvő — megbecsülést juttassa kifejezésre látható formában is egy, a legjobb műveket jutalmazó díj. A Korunk Bolyai-díjának létesítését illetően szerkesztőségünk nem tulajdonít magának több érdemet (de kevesebbet sem), mint hogy ezt az igényt, ezt az olvasóközönség és szerzők részéről egyaránt megnyilvánult, teljes joggal tulajdonainak nevezhető elvárást felismerte, s megtalálta a közösségi óhaj kielégítésének adekvát szervezési formáját is. Bizunk benne, hogy a díj eme jelentését minden érdekelt szerző megérti és átérti, s hogy a Törös Gábor szobrászművész tervezte és kivitelezte, a Korunk Bolyai-díjat megtestesítő bronz kispasztika nemcsak a jutalmazott szerzőkre és műveikre árasztja fényét, hanem a romániai magyar tudományos közírás egészére.

Be kell számolnunk arról is, hogy az 1981-es könyvtermés értékelése, a két díj odaítélése előtt számos barátunk, munkatársunk járult hozzá tanácsaival, észrevételeivel ahhoz, hogy a Korunk Bolyai-díjával kapcsolatos elveinket, elképzeléseinket tisztázzuk, a díj elnevezését pontosítsuk stb. Mindezeknek itt mondunk köszönetet segítségükért s azért, hogy még kritikái megjegyzéseik is a jobbitás, a tökéletesítés szándéka jegyében fogantak. További javaslatok — közöttük egészen új keletűek — a két zsűri munkájának gördülékenyebbé, ítéletének megbízhatóbbá tételét célozzák; ezek hasznosítható elemeit az 1982-es díjak odaítélésekor, a zsűri működési szabályzatának végleges kidolgozásakor vesszük majd tekintetbe.

Szükségesnek véljük szövé tenni, hogy mindkét 11 tagú zsűribe 7—7 szakembert hívtunk meg, különféle tudományzajok ismert és megbecsült művelőit, s a Korunk 2—2 szerkesztője mellé 2—2 szerkesztőt más olyan romániai magyar lapoktól, amelyek a Korunkhoz hasonlóan figyelemmel kísérik a tudományos közírást, több-kevesebb rendszerességgel recenzálják a megjelent köteteket. Ezzel egyrészt az ítéletalkotás szakszerűségét óhajtottuk biztosítani, másrészt azt, hogy mikor a folyóiratunk létesítette díjat ez a két, szerkesztőségünknel jóval népesebb testület ítéli oda, döntésében minél nagyobb mértékben kapjon hangot a romániai magyar értelmiség közvéleménye.

Tartozunk annak a megváltásával, hogy a zsűri tagjai kezdettől fogva két különböző elvi álláspontra helyezkedtek a díjazandó szerző és mű kiválasztását illetően. Némelyek úgy vélték, hogy a díj erkölcsi tekintélyének növelése érdekében az adott mezőny — az 1981-es könyvtermés — lehető legrangosabb szerzőit kell jutalmazni, ami feltehetőleg a legjobb művek jutalmazását is jelenti egyben; mások a minél fiatalabb, pályájuk elején álló szerzők kitüntetését s ezáltal további munkára való ösztönzését tartották helyesebbnek, ebben látva a Korunk Bolyai-díjának fő funkcióját. Mindenki hiányolta a két álláspont egybehangolását, illetve az egyik elfogadását, a másik elvetését a szerkesztőség részéről. Itt a helye kijelenteniünk, hogy a díjazás elveinek (és nem a zsűrizés konkrét módzatának) annál pontosabb rögzítését, mint ahogy ezt 1981-es márciusi számunk közleményének fent idézett részében tettük, nem tartjuk szükségesnek, sőt lehetségesnek sem anélkül, hogy ez ne járna a zsűritagok értelmezési, döntési, végső fokon lelkiismereti szabadságának korlátozásával.

AKI MEGERT
S MEGERTET
EGY NEPET
MEGÉLTET

KANYADI
SANDOR

BOLYAI
DÍJ
KORUNK
1981.

A KORUNK BOLYAI-DIJÁNAK ELSŐ NYERTESEI

Ezek a megfontolások vezettek arra, hogy 1982 márciusában, valamennyi 1981-es évszámmal jelölt könyv piacra kerülése után, körlevéllel forduljunk a két zsüri tagjaihoz, felkérve őket, hogy a megjelent könyvek közül nevezzenek meg egy, általuk a Korunk Bolyai-díjára érdemesnek tartott művet, és döntésüket írásban indokolják meg. Ugyanez a körlevél tartalmazta azt a kérésünket is, hogy az ily módon szavazók ne ajánlják sem a zsüri valamely tagja, sem a Korunk valamely belső munkatársa könyvének díjazását. Előbbi kérésünknek április végéig minden zsüritag eleget tett, az utóbbit egyetlen szavazó nem vette tekintetbe — mivel azonban ebben az esetben sem egy lefektetett szabály áthágásáról volt szó, csupán egy kérés elutasításáról, ezt a szavazatot is érvényesnek tekintjük. A szerkesztőségünkbe zárt borítékban érkezett szavazatok felbontása, az eredmény összesítése azt mutatta, hogy az 1981-ben megjelent természettudományi és műszaki tárgyú könyvek közül Weszely Tibor Bolyai János matematikai munkássága című, a társadalomtudományi könyvek közül pedig Egyed Akos Falu, város, civilizáció című munkája kapta a legtöbb — hat, illetve öt — szavazatot; a Korunk Bolyai-díjának 1981-es nyertese tehát ez a két szerző, illetve ez a két mű.

Itt következő összeállításunkban közöljük a díjak átnyújtásakor, május 8-án szerkesztőségünk helyiségében, illetve május 12-én a marosvásárhelyi Szinművészeti Főiskola stúdiótermében elhangzott köszöntőt, majd a természettudományi és műszaki könyveket elbíró zsüri tagjainak szavazatait, illetve ezek indoklásait, melyek nem egy esetben valóságos kis tanulmányok a díjazásra javasolt műről. Fontosnak tartjuk valamennyi zsüritag szavazatát nyilvánosságra hozni, mert ez szemléletesen kirajolja 1981-es könyvtermésünk értékspektrumát, s még egyszer felhívja a figyelmet azokra a megjelenésükkor már méltatott munkákra, amelyek nem összesítettek ugyan a díj elnyeréséhez szükséges szavazattöbbséget, de éppoly fontos építőkövei művelődésünk csarnokának, mint a díjazott művek. A társadalomtudományi műveket értékelő zsüri szavazatait, az elhangzott beszámolóval együtt, augusztusi számunkban tesszük közzé.

V. Z.

Gáll Ernő • Hiteles értékeket karol fel

A közösség elismerését és a tudományos kutatás iránt tanúsított megbecsülést tolmácsoló díjünkban több értelmű kultúrpolitikai kezdeményezés jut kifejezésre. A Korunk Bolyai-díjának létesítésével a biztatóan fejlődő tudományos kutatást, az anyanyelvű publikálást kívántuk ösztönözni, s egy kultúra léte és jövője szempontjából nélkülözhetetlen értékalkotást, értékápolást akarjuk serkenteni. Új hagyományt megalapozva, egy olyan megbízható értékrendet igyekszünk kialakítani, amely eligazító mércéként szolgálhat a jövőre nézve is.

Nemrég egy folyóiratban élénk vita folyt arról, hogy nemzetközponitú érték-tudatot, avagy értékközponitú nemzet-tudatot kell-e szorgalmazni. Azt hiszem, hogy különösen a mi feltételeink között a két kritérium nem állítható egymással szembe. Kultúránknak, amely szerves része Románia szocialista művelődésének, kötelezően nemzetiségközponitúnak kell lennie, ám ez az orientáció csak abban az esetben mentesülhet a színvonalatlan vidékiesség és az elszigetelődés csapdájától, ha hiteles értékeket karol fel, ha ígéretes valóroket helyez a ranglétra legfelső fokára.

Engedjék meg annak a reménynek a megszólaltatását és annak a bizalomnak az előlegezését, hogy a Korunk Bolyai-díjasainak névsora az elkövetkező években megfelel majd ezeknek a követelményeknek, és az általuk kibontakozó értékskála a szüntelen önmeghaladást is sarkallni fogja.

A díj létesítésével nem valamilyen pótcselekményt hajtunk végre, legalábbis nem abban az értelemben, hogy ezzel elterelnénk a figyelmet és elvonnánk az energiákat más, létfontosságú feladatok teljesítésétől. Egy szerkesztőség szerény lehetőségei között a Bolyai-díj azonban tényleges pótszerepet is betölt, ki szeretné ugyanis tölteni azt az űrt, amely a tudományos alkotások szerepének tudatosításában és méltatásában eddig megmutatkozott.

Tavaszi Sándor annak idején élettudományoknak nevezte a romániai magyarságot és kultúráját közvetlenül szolgált diszciplínákat: a nyelv- és irodalomtudományt, a történelemkutatást, a néprajzot. A Korunk Bolyai-díja az év legjobb természettudományos vagy technikai művének kiemelésével az élettudományok kategóriájába sorolja ezeket a szakágakat. És teszi ezt ama felismerés alapján, hogy kultúránk jövője és korszerűsödése egyre nagyobb mértékben a műszaki és a természettudományok művelőinek teljesítményétől, az anyanyelvű kultúrához való viszonyulásuktól függ.

A Bolyaiak szimbólumértékű neve nagyon sokra kötelez. Hiszem, hogy We-szely Tibor és Egyed Ákos díjazásával — a kultúra kongresszusának küszöbén — jól startolunk éppen e kötelezettség jegyében.

A természettudományi és műszaki könyveket elbíráló zsüri szavazatai

KÓTAY PÁL: Az 1981-ben megjelent természettudományi-technikai tárgyú könyvek közül a Korunk Bolyai-díjára Módy Jenő *Az egészség és betegség határárn* című művét ajánlom. Ebben a műben új, pontosan megfogalmazott és meg-indokolt orvosi szemlélet ismertetését kapjuk — átfogóan és közérthetően. Ilyennel a magyar nyelvű orvosi szakirodalomban eddig nem találkoztam. [...]

Az orvostudomány új ága, az agresszológia alaptétele szerint az egészséges szervezetnek önmaga normális fenntartása érdekében állandóan védekeznie kell a kórokozó agresszorok ellen. Legtöbb esetben nem is maguk a kórokozók (toxinok, mérgek), hanem a szervezet saját védekező rendszerei károsítják kóros vagy túl-méretezett működésükkel a szervezetet. Módy Jenő könyve részletesen ismerteti a szervezet négy alapvető, nem fajlagos védekező módszerét: a degranulációt, a kininrendszert, a komplementrendszert s végül a véralvadás—fibrinoldást. A mű-ből világossá válik, miért áll élete folyamán az ember lényegében mindig az egész-ség és a betegség határán. Az embernek — védekező rendszerei „jármában” — folytonosan alkalmazkodnia kell a külvilág hasznos, közömbös vagy káros agresz-szív hatásaihoz. A modern agresszológia a négy védekező mechanizmus működési állapotának időről időre való felmérése alapján képes a kórossá vált és az életet veszélyeztető funkciókat megfelelő oki gyógykezeléssel gyorsan és eredményesen helyreállítani. Ez a szemlélet az orvostudományban nagy lépést jelent előre, mert a betegség jobb, pontosabb, korábbi megállapításával a beteg ember szenvedéseinek gyorsabb és eredményesebb megszüntetését teszi lehetővé.

A gyakorlatban az orvos nem az elektrokardiogramot, nem a beteg kóros vércukorgörbéjét kezeli, hanem a szív működési zavarban vagy a szénhidrát-anyag-csere zavarában szenvedő beteg embert. Így a gyakorló orvos, az orvostanhallgató, a beteg, de az orvostudomány sikerei iránt érdeklődő olvasó számára is van a műnek mondanivalója és tanulsága. Az egészség és betegség határán zajló jelensé-geket ismertető könyv mindenkire szól. Ebben látom legfőbb értékét, s ezért tartom a díjra érdemesnek.

PÁL ARPÁD: Szavazatomat Radó Ferenc és Orbán Béla *A geometria mai szemmel* című, a Dacia Könyvkiadó gondozásában megjelent munkájára adom. A 296 oldalas könyv a korszerű geometria megalapozásának főbb kérdéseit tár-gyalja. Három megközelítési módot mutat be: az euklideszi geometria hílberti axiomatizálását, a vektortér segítségével jellemzett geometriának a lineáris algebrá-ba beágyazott tárgyalását és az ún. tükrözésgeometriai tárgyalást, amelyben a geometriai struktúrákat a hozzájuk tartozó transzformációs csoportok jellemzik. A kötet fő célja tehát az, hogy feltárja a különböző eszközökkel jellemzett geomet-riai struktúrák közötti kapcsolatokat.

A szerzők kimutatják, hogy a matematika egyik legrégebbi ága, a geometria a konkrét fizikai tér matematikai modellálásán túlmenően hogyan öleli fel más, logikailag lehetséges geometriai terek és struktúrák matematikai modellálását, a matematika mai tárgyalási módjának szem előtt tartásával. A nagy tekintélyű szakemberek és kiváló pedagógusok érdeme, hogy az újszerű tárgyalás mellett az absztrakciókat és általánosságokat logikusan, szemléletesen indokolják, s ezál-tal a modern geometriát hozzáférhetővé teszik az érdeklődő olvasó számára. Ebben nagy segítségükre van a 131 gondosan megtervezett ábra.

„A címben ígért témának ennyire átfogó feldolgozása a magyar nyelvű iro-dalomban még nem volt. Sőt a feldolgozott témakörök közti kapcsolatok ennyire alapos feltárása más nyelven se szerepelt még” — írja Kárteszi Ferenc neves geométer egy szakfolyóiratban a szóban forgó munkáról.

SZABÓ ATTILA: Csűrös Istvánnak az Erdélyi-szigethegységről írott munkája (*A Nyugati-szigethegység élővilágáról*) minden szempontból kiválóan teljesíti azo-kat a feltételeket, melyeket a díjazásra érdemes művek számára hallgatólagosan megállapítottunk.

Olyan terület élővilágát mutatja be, melynek tudományos megismeréséből a könyv szerzője tevékenyen kivette részét, és így több mint három évtized önálló kutatómunkájának eredményeit összegezhette és hangolhatta össze a szakirodalom idevágó megállapításaival, szerencsésen ötvözve a hagyományos geobotanikai és a korszerű ökörendszer-szemlélet elemeit. Eredményeinek társadalmi fontossága a

természet- és környezetvédelem időszerű feladatainak fényében mérhető fel. A kötet adatai tudományos szempontból kifogástalanok, kezelését gondosan összeállított tudományos apparátus, név- és tárgymutatók segítik; így a könyv mindenki számára hozzáférhető, és internikus kultúrákövetítő szerepet is betölt.

Konkrét ismeretközli és szemléletformáló hatása egyaránt jelentős. Nyelvezete szakmailag következetes és szabatos, irodalmilag igényes, olvasása szókincs-gazdagító. [...] Szerkezete világos, illusztrációs anyaga gondosan válogatott és kivitelezett, a nyomdai megvalósítás (a fényképfelvételek reprodukálását is tekintetbe véve) kielégítő. A kötet tudományos értékét jelentősen növeli az a nagy körütekintéssel válogatott, bőséges könyvészeti anyag, mely amellett, hogy minden különinformáció forrását megadja, maradéktalanul tükrözi a nemzetiségi kutatók hozzájárulását is a terület értékeinek megismeréséhez.

Csűrös István, amikor egy alkotó élet tapasztalatával a háta mögött saját és mások eredeti tudományos eredményeit foglalja össze, olyan egyéni teljesítmény járul hozzá természettudományos irodalmunk gyarapításához, mely nemcsak megérdemli a Korunk Bolyai-díját, de egyben rangot is ad az elkövetkezőkben ennek a tudományos elismerésnek.

ÚJVÁRI JÓZSEF: Kiténtetést jelent számomra az a lehetőség, hogy Csűrös István botanikaprofesszornak *A Nyugati-szigethegység élővilágáról* írott könyvét a Korunk Bolyai-díjára javasolhatom. Felelősségem tudatában jelentem ki, hogy ez a monográfia mai természettudományos életünk kiemelkedő eredménye.

Gazdag, több évtizedes, rendszeres és széleskörűen szervezett terepkutatásra épülnek a szerző következtetései. E munka során az elemzett tájegységről 16 doktori disszertáció született, 2100 növényfajt és ennél sokkal több állatfajt, közel 200 növénytársulást elemeztek. Említésre méltó, hogy a kutatáshoz olyan tekintélyes szakemberek járultak hozzá, mint Mészáros Miklós, Csűrös-Káptalan Margit, Kiss Béla és Tövissi József, akik a maguk kutatási területének eredményeivel lehetőséget biztosítottak a szerző számára a nagy természeti összefüggések felismeréséhez és pontos meghatározásához. Az országos és nemzetközi tekintélynek örvendő szerző művében mesterien fonódnak össze az utóbbi 200 év leszűrt kutatási eredményei saját munkásságának tapasztalataival.

Módszertani szempontból kiemelkedő a szerző ama felfogása, melynek értelmében a korunkra oly jellemző tájépités során tekintetbe kell venni az új, várható ökológiai egyensúly életképességének lehetőségét az adott természeti és társadalmi környezet rendszertörvényeinek ismeretében. E gondolat szövi át az egész művet, mely ilyenképpen a tájtervezés alapvető kalauzaként használható, tehát vitathatatlan az akciótudományok számára nyújtott hozzájárulása is.

Meggyőződésem, hogy az új, alap kutatásokkal foglalkozó biológus és biogeográfus generációk számára kiváló mintaképül szolgál Csűrös István monográfiája, amelyben szervesen fonódik össze a magas szintű tudományos felfogás a mindennapi élet követelményeivel.

VERESS ZOLTÁN: A szavazatom leadását megelőző mérlegelés nehézsége, a töprengés hosszassága egyenes arányban állt a mezőny erősségével — egyszerűbben szólva 1981-ben aránylag olyan sok jó tudományos könyvünk jelent meg, hogy szinte lehetetlen közülük egy „legjobbat” megnevezni. Abban bízva, hogy minden romániai magyar szerző és olvasó megérti, miszerint a Korunk Bolyai-díja nem a vizsály almája akar lenni, ellenkezőleg, az a célja, hogy nagyobb megbecsülést szerezzen természettudományi-technikai közírásunk egészének, szavazatomat Csűrös István professzor *A Nyugati-szigethegység élővilágáról* című könyvére adom.

ÁGOSTON HUGO: Az 1981-es természettudományos könyvtermésből — megítélésem szerint — két mű magasodik ki: Radó Ferenc—Orbán Béla *A geometria mai szemmel* és Weszely Tibor *Bolyai János matematikai munkássága* című könyve. Jellegükben különböznek, ami bennük közös: a magas színvonal. Weszely könyve a geometria hősi múltjába kísér, a másik mű a matematikai tudományág mai csúcspontjaira visz fel.

Mint hogy egyszerre két könyvre szavazni nem lehet, némi megfontolás után a díjra Weszely Tibor könyvét javaslom. A hazai olvasók régóta várják Bolyai János teljes matematikai munkásságának bemutatását. Az eddigi Bolyai-kutatókhoz, amelynek legjelesebb művelője nálunk Benkó Samu, végre megszületett az összefoglaló „matematikai példatár”. A könyv első értéke dokumentáris jellegében van. Eddig ugyanis az volt a furcsa helyzet, hogy Bolyai János teljes matematikai műve magyarul nem volt olvasható! A kéziratot hagyaték bemutatásánál és kommentálásánál azonban Weszely jóval többet végez: rendszerezi, és a mai olvasó számára is érthetővé teszi. Kiegészíti a köztudatban eddig élt Bolyai-képet. Míg a legtöbb laikus számára, aki egyáltalán tud matematikai munkájáról, Bolyai János „csupán” a nem-euklideszi geometria megteremtője és (esetleg) a komplex szá-

moznak az (új) geometriában való alkalmazója, tudatosítanunk kell zsenijének még legalább két dimenzióját: a) megtette az első, tudománytörténeti jelentőségű lépéseket a geometria axiomatizálása, a térfogalom általánosítása felé, b) a tér szerkezete és a gravitáció közötti kölcsönös meghatározottság zseniális megsejtésével a fizika geometrizálásának — tulajdonképpen az általános relativitáselméletnek — az előfutára. [...]

Egyszóval a *Bolyai János matematikai munkássága* véleményem szerint az 1981-es természettudományos könyvek közül a legérdemesebb arra, hogy elnyerje a Korunk Bolyai-díját. A könyv határainkon túl is méltóképpen képviseli a hazai magyar tudományosságot. Kiadása román és német nyelven: a Kritikon Könyvkiadó további szép feladata.

BODÓ BARNÁ: Voksomat a Weszely Tibor műhelyéből kikerült Bolyai János-könyvre adom.

1981-es, szám szerint meglehetősen jelentős, tematikailag meglepően széles skálájú, természet- és alkalmazott tudományokat tárgyaló könyvtermésünk egyes darabjai külön-külön — csaknem kivétel nélkül — értékesek, hasznosak, érdekesek, hézagpótlók, újszerűek. De hitem szerint *ügyet* mindahány közül csupán egy képvisel számunkra.

„A Benkő Samu—Sarlóska—Tóth Imre vázolta tágas távlatokban immár elérné a Bolyaiakról szóló teljes monográfia” — méltatlankodott alig egy esztendeje a matematikatörténész Vekerdő László, miután szívzsomorító tényeket vágott a Bolyai-kutatók (illetve jó ideig: nem-kutatók) fejéhez: „Morris Kline 1972-ben megjelent vasikos, szakszerű és igen befolyásos könyve egyszerűen Gauss közvetlen vagy közvetett hatására redukálja” Bolyai egész munkásságát; „Jeremy Gray 1979-ben a legrangosabb matematikatörténeti szakfolyóiratban megjelent fontos tanulmányában a »tulajdonképpen« nem-euklideszi geometria egyik előkészítőjévé »re-interpretálja« Bolyai Jánost”, miközben itthon „úgyszólván teljesen hiányoznak a használható kiadások, és nem dűskálhatunk gondos analitikus tanulmányokban sem”. Természetesen a *Bolyai János matematikai munkásságának* elkészítője, Weszely Tibor nem Vekerdő észrevételeinek a hatására, hanem az általa is felismert helyzettől indítva fogott bele munkájába, s adta kezünkbe ezt az ez idáig legteljesebb monográfiát, tárgyilagos és alapos életrajzzal, Bolyai tudományos munkásságának értő értelmezésével, a helyenként szükségesnek mutatkozott hézagpótló Weszely-szövegekkel. A könyv egyetlen „hibája”, hogy megjelenésének másnapján hiányikká vált.

NAGY MIKLÓS: Bolyai János egy folyamodványában — többek között — ezeket írja: „De nyilvánvaló, hogy sohasem lehet a szerző hibája, ha valamely ítélet csak azért ferde és lekicsinylő, mert az illető bíráló nem elég mestere a dolognak.” Márpedig ki lehetne mestere minden dolognak? Ha az 1981-ben megjelent — az esélyesség feltételeinek megfelelő — műveket lajstromozzuk, kiderül, hogy a zsüri tagjainak egyforma biztonsággal kellene mozogniuk olyan, egymástól távol eső tudományterületeken, mint az ember neuro-endokrin rendszerének élettana és biokémiája, a növénytársulások szerkezete, a sokoldalú ökológia, de jártasnak kellene lenniük a kibernetikában éppúgy, mint a gyógyszergyártásban, a geometriában éppúgy, mint a matematika legmagasabb régióiban, és természetesen hozzá kellene tudjanak szólni az állategészségtan és a takarmánynövénytermesztés kérdéseihöz is, mert az a 10-12 mű, amely az 1981-es hazai természettudományos könyvtermésből a zsüritagok látóköréből nem eshetik ki, nagyjából ezeknek a tárgyköröknek részeit öleli fel.

Helyzetünk sajátosságát, valamint azt tartva szem előtt, hogy megtartó önbizalmunkat is erősíti, én — több, a díjra érdemesnek vélt mű közül — mégis Weszely Tibor *Bolyai János matematikai munkássága* című kötetére adom voksomat, s még inkább erre szavaznék, ha a szerző a jegyzetekkel bőkezűbben bánt volna. Remélem, ítéletemben nem befolyásolt az, hogy ezzel esetleg éppen egy Bolyairól szóló művet segíték ahhoz, hogy a Korunk Bolyai-díját első ízben elnyerje.

RÁCZ GYÓZÓ: Filozófiát oktató tanárként évtizedek óta tapasztalom, hogy Bolyai János matematikai munkássága a maga egészében még szakkörökben sem eléggé ismert. Ebben a tényben nyilvánvalóan a főszerepet az a körülmény játszotta, hogy mind ez ideig a Bolyai-irodalomból hiányzott a Bolyai János munkásságát egészében bemutató szintézis.

Weszely Tibor könyvének legnagyobb érdemét tehát mindenekelőtt hézagpótló jellegében látom; abban, hogy a modern matematikakutatás szempontjait következetesen érvényesítve első ízben tett az olvasók asztalára a legszigorúbb szakigényeknek is megfelelő exegézist a könyv címében — *Bolyai János matematikai munkássága* — jelzett tárgyról.

Meggyőződésem, hogy ez a tény jelentőségében és következményeiben is túlmutat a probléma kifejezetten természettudományi vonatkozásain. Bolyai János matematikai munkássága a Weszely Tibor könyvében elsőként közölt *Kiegészítések és Ellentmondásmentességi vizsgálatok* című fejezetekkel világnézeti implikációiban is áttekinthető elméletként bizonyítja a nem-euklideszi geometria egyik kidolgozójának tudomány- és gondolkodástörténeti jelentőségét.

Weszely könyvének a Korunk Bolyai-díjával való jutalmazása tehát az *Appendix* megjelenésének 150. és Bolyai János születésének 180. évfordulóján nem egyszerűen szerencsés egybeesése bizonyos véletleneknek, hanem meggyőző bizonyítéka annak a sokat hangoztatott, de mind ez ideig eléggé nem bizonyított ténynek, hogy a nem-euklideszi geometria egyik kidolgozója a matematika több ágában is korszakalkotó munkásságot folytatott, olyan munkásságot, amelynek állandó tanulmányozása tudománytörténeti jelentőségű feladata elsősorban természetesen a hazai Bolyai-kutatásnak.

Ezért javaslom Weszely Tibor Bolyai-könyvét az ez évben első ízben kiosztásra kerülő díjra.

TENKEI TIBOR: A Korunk Bolyai-díjának odaítélése tárgyában Weszely Tibor *Bolyai János matematikai munkássága* című munkájára szavazok. Döntésemet alapvetően azzal indokolom, hogy az eddig megjelent ilyen jellegű műveken túlmenően a szerző teljes képet nyújt Bolyai Jánosról.

A mű ésszerű tagolásával, célratoró gondolatmenetével és szövegválogatásával, nyelvi igényességével és mind a hős, mind az olvasó iránti közvetlenségével Weszely Tibor elérte nyilvánvaló célját: nemzeti tudatunkat fejlesztendő, elibenk állította Bolyai Jánost, a hibáival egyetemben is nagy Embert, aki tudása és nagyráhivatottsága miatt megfeszítettett, és megszállott Tudóst, aki az emberség és az emberiség szolgálatának kitartó munkásaként megtartott.

A köz szolgálatának eme nyomdokán halad szóban forgó művével Weszely Tibor is. Jelesen. Ezért szavazok javára. Szavazatom hitelét és értékét növelje az a beismerésem is, hogy az 1981-ben megjelent, a Korunk Bolyai-díjára számba jöhető könyvek java részének magas színvonala a tárgyilagos döntést nagyon megnehezítette. Helyszűke miatt az értékes terméskből csak három művet említek meg: Csűrös Istvánnak *A Nyugati-szigethegység élővilágáról* című könyvét, amely társadalmi fontosságával, adatgazdagságával és kezelhetőségével feltétlenül az élvonalba tartozik; Bartha Béla és Szakács József *Vitorlázó- és sárkányrepülés* című munkáját, amelyben a szerzők egyrészt megmentik (talán az utolsó percben) a vitorlázás erdélyi úttörőinek emlékét és tapasztalatait, másrészt hazánkban elsőként nyitnak járható utat a most hódító sárkányrepülésnek; Szabó István és László József *Az életfolyamatok szabályozása az emberi szervezetben* című munkáját, amely időszűkéje és folytonossága mellett azáltal tűnik ki, hogy a biológia legújabb és legmagasabb szintű eredményeit közvetíti közérthetően.

Weszely Tibor érdemét növeli, hogy a nagyon jók közt a legjobbnak minősül.

TORÓ TIBOR: Megvizsgálván az 1981-es természettudományi-technikai (beleértve a matematikai) tárgyú könyvtermést, úgy döntöttem, hogy a Korunk Bolyai-díjára ezek közül Weszely Tibor *Bolyai János matematikai munkássága* című könyvét javaslom. Weszely Tibor Bolyai-könyve nemcsak a romániai magyar tudományosság fontos eseménye, hanem az egyetemes Bolyai-kutatás egyik alapvető, forrásjellegű és ugyanakkor modern szempontokat is tekintetbe vevő, értelmező, exegézis jellegű monográfiája.

Ami a forrásjellegét illeti, Weszely könyve csak az 1914-ben megjelent Stäckel-féle kétkötetes munkával mérhető össze, de azon is túllép, mert a kéziratos Bolyai-hagyaték hatalmas munkát igénylő átnézése és rendszerezése eredményeként eddig még sehol meg nem jelent, két teljesen új matematikai Bolyai-művet hoz először nyilvánosságra, amelyeket könyvében *Kiegészítések és Ellentmondásmentességi vizsgálatok* címmel közöl.

Ami a Bolyai-életmű értelmezését illeti, a Weszely Tiboré ilyen értelemben is eddig talán a legsikerültebb, mert nemcsak az *Appendix*et értelmezi, hanem szakszerűen, mai szemmel elemzi Bolyai János teljes matematikai munkásságát, felhasználva a Bolyai-kutatás legújabb eredményeit. De azért mégsem csak a szakemberekhez szól, hanem mindenkihez, akit érdekel Bolyai János munkássága. Ilyen értelemben magas szintű és eredeti népszerűsítő munkát is végez.

Végezetül még csak annyit: külön öröm számomra, hogy a Korunk Bolyai-díjának első kiosztásakor éppen egy ilyen fontos Bolyai-könyvet javasolhatok — az *Appendix* megjelenésének 150., Bolyai János születésének 180. esztendejében.